

Основою для вивчення будь-якого модуля навчальної програми спецкурсу «Технології сучасного виробництва» є проектно-технологічна система навчання, яка передбачає розроблення та реалізацію інноваційних проектів і сприятиме розвитку критичного мислення, інтересів, нахилів і здібностей учнів, їх творчій, дослідно-пошуковій діяльності та проектно-технологічній діяльності.

## **ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ДИЗАЙНУ В ПРОФІЛЬНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТАРШОКЛАСНИКІВ**

**Вдовченко В. В.**, д-р філос. в галузі дизайну

За результатами проведених нами фундаментальних та прикладних досліджень в 2000–2018 роках ми дійшли висновку: формування основних понять дизайну (далі — ФОПД) найбільш ефективно проводити комплексно засобами словесної, колірно-графічної, предметно-маніпулятивної дизайнерської діяльності учнів, за умови, коли художнє проектування (далі — ХП) розглядається як особливий вид дизайнерської творчості учнів, що забезпечує єдність художньо-образного й логічно-раціонального сприймання та відтворює довкілля художньо-мисленневими, графічними, колірними, матеріальними (предметне вираження) засобами, що сприяє реалізації системи «око — задум — рука». Функціонування зазначеної системи передбачає «активізацію всіх трьох сфер життя учня (емоційної, інтелектуальної, вольової), забезпечення органічної єдності думки, почуття, дії» (за проф. Вдовченком В. В.). На основі важливого в педагогічній теорії й практиці дуже широкого поняття ХП, ми розглядаємо під цим поняттям більш вузький навчальний сектор — художнє конструювання. Нами сформульовано сутність дизайнерських проектувальних умінь для конструювання (далі — ДПУ), в процесі оволодіння якими найбільш ефективно формуються ОПД. ФОПД буде ефективним, якщо буде використано синтез методів: *словесного* (абстрактний тип мислення, аудіальна інформація), *художньо-графічного* (емоційний тип мислення, візуальні відчуття), *предметно-пластичного* (конкретний тип мислення, тактильні відчуття). Для ФОПД характерним є особистісне спрямування. Нами сформульовано сутність поняття дизайнерські проектувальні уміння (далі — ДПУ) як важливої умови для ФОПД. ДПУ — це здатність учня створювати уявний образ майбутнього виробу за допомогою методу дизайнерських проектів (далі — МДП): *словесного проектування* — усвідомлення сформованого в уяві і сформульованого словесно технічного завдання для ХП; *художньо-графічного проектування* — уявлення й відображення уявного результату проектування шляхом графічного зображення конструкції майбутнього виробу, його форми, розмірів; *предметно-маніпуляційного проектування* — створення пошукового макету, моделі

предмету праці. ДПУ — це інтегральна особистісна якість, компонентами якої є інтелектуальні, мовленнєво-творчі дії, емоційно-почуттєві образотворчі дії й вольові предметно-пластичні дії. ДПУ формуються комплексним впливом на особистість учня, сукупністю словесних, колірно-графічних, предметно-пластичних педагогічних засобів. Комплексний вплив словесних, колірно-графічних і предметно-просторових педагогічних засобів забезпечується МХП. ДПУ — це триєдино розгорнуті художньо-проектні дії інтегрального характеру. ФОПД здійснюється в процесі оволодіння взаємозалежними проектувальними діями (мисленнєво-словесними, уявно-графічними, предметно-перетворювальними), етапами цілісного процесу проектування (проектний задум, графічний проект, пошуковий макет) і методами навчання (словесним, ілюстративним, практичних робіт). Взаємозалежність видів проектувальних дій, етапів проектування й методів навчання в процесі ФОПД під час набуття проектувальних умінь для ФОПД: мисленнєво-словесні — проектний задум, словесний метод; уявно-графічні — графічний проект, ілюстративний метод; предметно-перетворювальні дії — пошуковий макет, метод практичних робіт.

МДП є якісно новим утворенням, можливим завдяки *синтезу* словесного методу, ілюстративного методу й методу практичних робіт. Отже, за змістом дизайнерські вміння — це проектувальні вміння. МДП для ФОПД є синтезом словесного, ілюстративного методу та методу практичних робіт. ДПУ ми розглядаємо як здатність до створення мисленнєво-понятійного, яскравого та всебічно уявлюваного, матеріально втіленого образу на основі проектувального методу. Вони реалізуються в трьох взаємопов'язаних способах ХП: *словесному проектуванні* — повноцінному формулюванні проектного задуму; *колірно-графічному проектуванні* — графічному й кольоровому зображенні конструкцій майбутнього виробу, його форми, розмірів; *предметно-пластичному проектуванні* — створенні пошукового макету, моделі.

Нами досліджено взаємозалежність складників, з допомогою яких МДП формуються ОПД під час набуття ДПУ. Структура ДПУ, їх змістове наповнення й способи набуття для ФОПД мають такі компоненти інтегрального МДП: словесно-понятійний, профінформація, словесний метод; графічно-образний, художньо-графічна грамота, ілюстративний метод; предметно-маніпуляційний, предметно-перетворюючі способи виконання трудових дій, метод практичних робіт.

Специфіка СХП полягає в художньо-проектувальній та предметно-перетворювальній діяльності учнів 10–11 класів, під час якої формуються ДПУ на засадах взаємодоповнення словесного, ілюстративного методів і методу практичних робіт. Синтез зазначених методів забезпечує утворення методу нової якості — *методу художніх проектів* у 10 класі й *методу дизайнерських проектів* для ФОПД у процесі профільного навчання ОД в 11 класі.